

ULLENSAKER
KOMMUNE

MiA Ullensaker museum

/20
22

ULLENSAKER MUSEUM
/ INFORMASJON OM MEDVIRKNING

Forslag til konsept for Ullensaker museum	3
1 Innledning	3
2 Tematisk overbygning: Folk-i-vandring	3
3 Nytt navn	4
4 Visjon	4
5 Målsettinger	4
6 Innhold	5
6.1 Allrom og kafé	5
6.2 Utstillingsrom og aktivitetsrom	6
6.2.1 Escape room	6
6.2.2 Newton-rom	7
7 Samlokalisering, sambruk og meråpent	8
8 Oversikt over mulige undertema	9
9 Lokalt og regionalt nedslagsfelt	9
10 Museet som nav	9
10.1 Trandum	10
10.2 Raknehaugen	11
10.3 Romanistua Furua	12
11 Økonomi	12
12 Publikumsmedvirkning – spørsmål	13
12.1 Kontaktinformasjon	13

Forslag til konsept for Ullensaker museum

1 Innledning

Det er politisk vedtatt at Ullensaker museum skal flyttes når leiekontrakten på Sør-Gardermoen går ut i 2025, fortrinnsvis til en sentrumsnær plassering på Jessheim. Dette vil også påvirke museets profil og innhold; museet bør få et spisset konsept som oppleves interessant og aktuelt. Det skal derfor utarbeides en konseptvalgutredning med forslag til tematisk overbygning, visjon, målsettinger, samt romlige og organisatoriske behov og løsninger.

Ullensaker museum gjennomførte i 2021 en publikumsundersøkelse. I det følgende beskrives forslag og ideer så langt med utgangspunkt i svarene fra undersøkelsen. I det videre arbeidet er det ønskelig med medvirkning og tilbakemeldinger fra et bredt spekter av museets eksisterende og fremtidige brukere, for å få en oversikt over brukernes ønsker og behov. Konseptforslaget vil være med å danne grunnlag for valg av lokale.

2 Tematisk overbygning: Folk-i-vandring

En mulig tematisk overbygning for relokalisert museum er *Folk-i-vandring*. Dette er inspirert av folkevandringstida; en sentral epoke i Ullensakers historie. Raknehaugen nær Jessheim sentrum er et av de viktigste kulturminnene fra denne perioden i Norge. Men *Folk-i-vandring* kan romme så mye mer: Ullensaker har gjennom alle tider vært et sted for forflytning og gjennomreise, for militære og flyktninger, romanibefolkning, sirkus og pendlere, på eldgamle vegfar, med tog og fly. *Folk-i-vandring* gir museet en ny retning, samtidig som det kan favne veldig vidt. Mange undertemaer kan rommes under denne overbygningen – både lokalhistoriske og globale temaer, samtid, fortid, fremtid, enkeltmenneskers historier og store utviklingstrekk i samfunnet.

Figur 1 Folk i vandring

Forflytning av folk innebærer nye impulser og forandring, og kan være kime til både konflikt og utvikling. Med dette utgangspunktet kan det nye museet være et sted hvor både nye og gamle ullsokninger, og tilreisende, kan reflektere, lære, oppleve og få aha-opplevelser. Tilhørighet kan også oppstå i liv preget av forflytning og steder preget av tilflytning. Gjennom deltakelse kan publikum få en ny forståelse av det å være ullsokning.

3 Nytt navn

Navnet «Ullensaker museum» sier lite om museets innhold og gir inntrykk av å avgrense tematikken til det lokale. Relokaliseringen av museet og et nytt museumskonsept bør også markeres med en navneendring som kan gi nye assosiasjoner og aktualisere museet for publikum. Følgende navneforslag er utarbeidet:

Píla / Píla museum

Pilen som symbol er hentet fra Ullensakers kommunevåpen, hvor den norrøne guden Ullr – guden for jakt og ski – er avbildet med pil og bue. En pil er en gjenstand i bevegelse, på vei fra et sted til et annet, og kan gi assosiasjoner til både folkevandrings- og vikingtid og framtid. «Píla» er norrøn skrivemåte for «pilen». Her er det mange muligheter når det gjelder grafisk utforming. Man kan for eksempel se for seg at pilen som symbol kan benyttes i museets logo, og/eller at aksenttegnet over i-en i navnet utformes som en pil.

En mulighet er også å benytte «Píla» som midlertidig navn for å gi museet en tydelig prosessorientert profil i tiden fram til museet er etablert i nye lokaler. Det kan deretter vurderes om navnet skal beholdes, eller om det skal velges et annet.

4 Visjon

Publikumsundersøkelsen fra 2021 viste at svært mange er ønsker seg lekende aktiviteter – gjøre, prøve, smake, lukte – og at mange er opptatt av at museet skal ha et tilbud for hele familien. På bakgrunn av dette foreslås denne visjonen:

Det lekne museet

Det lekne museet er ikke bare for barn, men handler om en tilnærming til formidling. Formidlingen skal være for alle, uavhengig av alder, funksjonsevne og forkunnskaper, og deltakelsen kan være både fysisk, digital og tankemessig.

5 Målsettinger

På bakgrunn av arbeidet som er gjort hittil, foreslås følgende foreløpige målsettinger for relokalisert museum:

1. Identitet og byutvikling

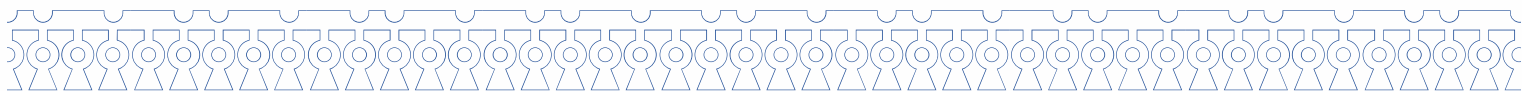
- Museet skal bygge lokal identitet og skape tilhørighet for kommunens innbyggere.
- Museet skal ha et regionalt nedslagsfelt og være en attraksjon som gjør Jessheim til en destinasjon.
- Museet skal bidra til byutvikling og styrke Jessheims og Ullensakers identitet.

2. Kunnskap og formidling

- Museet skal ha vekslende innhold og variasjon i tilbudene.
- Museet skal benytte kreative, interaktive formidlingsmetoder som engasjerer publikum.
- Museets formidlingstilbud skal være relevant og aktuelt for skolens gjeldende læreplaner. Museet skal videreføre og videreutvikle dagens formidlingstilbud gjennom Den Kulturelle Skolesekken
- Museet skal bedrive kunnskapsinnhenting, dokumentasjon og formidling innenfor sine kjerneområder

3. Møteplass og profil:

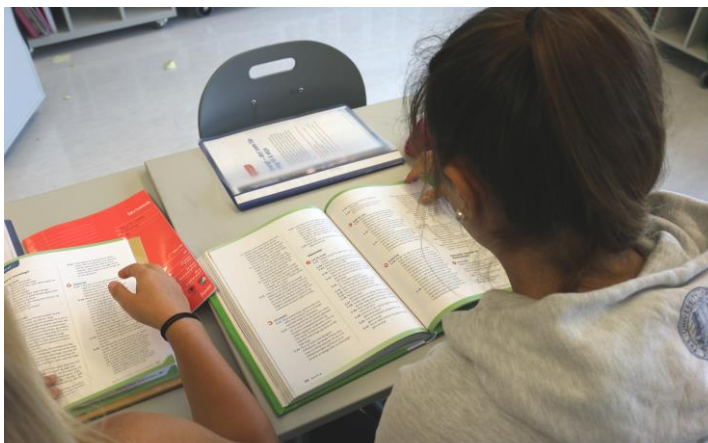
- Museet skal være en tilgjengelig møteplass med et godt kafetilbud og fleksible lokaler.
- Museet skal søke samarbeid med andre relevante institusjoner og fagområder, som f.eks. bibliotek.

- Museet skal ha en tydelig og gjennomgående miljøprofil når det gjelder drift og lokaler.

6 Innhold

Under beskrives ideer til innhold som bygger opp under målsettingene. Dette må sees som foreløpige forslag, og ikke endelige løsninger.

Figur 2 Flerbruk i allrom (foto: Punkt Reklame)

6.1 Allrom og kafé

Museet bør ha eller være tilknyttet et allrom, gjerne i sambruk med nabolokaler eller andre aktører. Dette kan være et møtested hvor lokalbefolkning og andre besøkende kan møtes, spise, gjøre lekser eller drive med aktiviteter, og som kan brukes til konserter, foredrag og andre arrangementer både på dag- og kveldstid. Rommet kan ha arbeidssoner for skolearbeid, hjemmekontor eller studier av lokalhistorie, interaktive lekeelementer og møbler, og et amfi som også kan brukes som sitteplass. Det er viktig med støyreducerende tiltak slik at lokalet blir behagelig å være i, også for folk med ulike hørselsbehov.

Figur 3 Møteplass

Allrommet bør være koblet til en kafé med rikelig med sitteplasser. Allrommet/kafeen kan benyttes uten billett, men for publikum med billett er det adgang herfra til utstillings- og aktivitetsrommene. I allrommet/kafeen kan «smakebiter» fra museet presentere eller stilles for å skape interesse.

For eksempel kan allrommet/kafeen ha en stor vegg hvor det kan projiseres stemningskapende bilder, bilder fra MiAs fotosamling, aktuelle utstillinger eller kulturminner i området. Med projektor kan veggene enkelt dekorerer og endres, avhengig av hvem som er på besøk, årstid, formidlingstema eller behov for lys. Kanskje kan det også være et interaktivt element hvor publikum kan velge bilder selv. Dermed kan lokalet endre uttrykk på et øyeblikk, og gjøre det spennende for publikum å komme tilbake.

6.2 Utstillingsrom og aktivitetsrom

Ullensaker museums lokaler på Gardermoen har inneholdt flere faste/ flerårige utstillinger og et utstillingsrom satt av til en midlertidig utstilling som skiftes ut årlig. Både faste og midlertidige utstillinger har fordeler og ulemper. Det krever kostnader og ressurser å lage gode utstillinger, og en god, fast utstilling vil kunne være en investering i mange års opplevelser og læring for publikum. Samtidig gir skiftende årlige utstillinger museet noe nytt og dagsaktuelt å tilby publikum, og midlertidige utstillinger gir større rom for medvirkning og representasjon av ulike grupper.

Det optimale museumslokalet gir mulighet for både faste og skiftende utstillinger. Generelle ønsker for utstillingsrom er åpne lokaler uten skillevegger eller for mange søyler, og hvor det er høyt under taket. Dette gir mange utstillingstekniske muligheter, slik at museet kan lage ulike typer utstillinger og bruke lokalet på mange måter. Av hensyn til gjenstander som er sårbare for sol og lys bør det ikke være for mange vinduer. Det er også en stor fordel om det er mulig å transportere store gjenstander direkte inn i utstillingslokalet. Både utstillingsrom og aktivitetsrom bør ha plass til minst en hel skoleklasse.

I tråd med ønsket om interaktivitet og læring gjennom utforskning, lek og aktivitet, er det også ønskelig med egne rom satt av til aktiviteter. To forslag til aktivitetsrom er beskrevet under: Escape room og Newton-rom.

6.2.1 Escape room

Konseptet Escape room er blitt populært verden over, men det kjennes ikke til slike tilbud på Jessheim eller i umiddelbar nærhet.

Escape room er et spillkonsept der en gruppe mennesker sammen skal løse oppgaver for å komme seg gjennom spillet. Oppgavene krever gjerne samarbeid og at alle følger godt med. Ofte har spillet en tidsbegrensning, og oppgavene løses en etter en. Når en oppgave er løst riktig, åpnes veien videre til neste oppgave, f.eks. ved at en nøkkel blir frigjort eller at en ny oppgave faller ned i hodet på deltakerne. Til slutt åpnes døra ut og deltakerne har reddet seg (escaped). Konseptet finnes i brettspillvariant, og den finnes i alt fra små rom til store bygninger hvor en må løpe rundt i hele huset/borgen/skogen e.l. for å løse oppgavene.

Figur 4 Problemløsning (foto: Emil Kjos Sollie og fotogruppa)

Det er ønskelig med et eget rom eller område i det nye museet som kan være escape room-sone, hvor grupper kan booke seg inn. Gruppene kan være skoleklasser på ulike nivåer, familier, studenter, utdrikningslag, pensjonistgrupper, og publikum kan være lokalt eller regionalt. Oppgavene lages over ulike temaer som byttes ut jevnlig, slik at folk kan komme igjen og igjen. Rommet utformes slik at det kan brukes i ulike vanskelighetsgrader, avhengig av hvem som bestiller det. Tematikken holdes til museets overordnede tema, folk-i-vandring: «I Raknehaugens skygge», «den forsvunne kofferten», «natt på museet» eller «hest og hulvei» – det er uendelig mange muligheter for å formidle historie på en utradisjonell måte i escape room-sammenheng.

6.2.2 Newton-rom

Det er et ønske fra politisk hold å etablere et Newton-rom i Ullensaker. Newton-rom er et rom for naturfaglige eksperimenter, og konseptet er eid av First Scandinavia. Ofte legges Newton-rom til skoler, men det kan også være en mulighet å legge det til museet. Med en sentral plassering på Jessheim, vil Newton-rommet være tilgjengelig for alle, ikke bare for skolene, og også utenom vanlig skoletid.

Figur 5 Eksempel på Newton-rom (foto: Jonas Haarr Friestad)

Et eksperimentrom på museet må ikke nødvendigvis være et Newton-rom, men kan være inspirert av det. Det er mange muligheter når det gjelder kobling av historiefortelling og naturfaglig formidling, for eksempel årringdatering og forråtnelse i forbindelse med utgravingen av Raknehaugen, eller dampkraft og toglinje som førte til at vi fikk standardiserte klokkeslett i Norge. Uavhengig av lokasjon vil et naturfaglig rom kreve bemanning. I kombinasjon med museet vil betjening av rommet være museets ansvar, og man kan gjøre nytte av sambruk.

Figur 6 «Ny» toglinje gjennom Ullensaker (foto: Trond Isaksen)

Både Escape room og Newton-rom passer inn i visjonen om *Det lekne museet*. Begge gir mulighet til læring gjennom lek og fysisk utforskning, gir museet et tverrfaglig tilsnitt og vil bidra til å gjøre det attraktivt for mange besøksgrupper.

7 Samlokalisering, sambruk og meråpent

Samlokalisering, sambruk og samarbeid med andre institusjoner kan skape gode synergier. For eksempel kan det ligge et stort potensial i en kobling mellom museet og biblioteket, som to kunnskapsbedrifter. En samlokalisering kan gi sambruk av lesesalsplasser, arbeidsplasser og arrangementsrom, og tilgjengelig kafé vil øke attraktiviteten til begge. Ved en samlokalisering kan besøkende til biblioteket fatte interesse for museet, og vice versa. Dette kan bidra til økt bruk og besøk av begge institusjoner.

Det er også mulig å se for seg andre samarbeidspartnere, som for eksempel galleri, kunstatelier, kontorfellesskap eller nisjebutikker.

Økte åpningstider for museet gir også økte kostnader. Samdrift kan gjøre det mulig å dele på kostnader for de ulike aktørene. En samlokalisering kan også gi muligheter for kveldsåpent eller meråpent museum, slik at publikum kan benytte hele eller deler av museet også utenom ordinær åpningstid, tilsvarende ordningen som er innført for biblioteket.

8 Oversikt over mulige undertema

Figur 7 Raknehaugen

Under er en ikke uttømmende liste over mulige tema som kan innordnes under Folk-i-vandring-paraplyen:

- Folkevandringstid / Raknehaugen
- Vikingtid
- Pilegrimsleden
- Forsvarshistorien, inkl. hvordan forsvarets nærvær påvirket sivilbefolkningen
- Samferdsel, kommunikasjon og transport, inkl. Gardermoen og byutvikling Jessheim
- Romani-historie
- Innflytting, pendling og gjennomreise
- Innvandring før og nå, mangfoldsamfunnet
- Utvandring
- Sirkuskultur
- Rånekultur
- Reiseliv, inkl. hvordan det har preget Ullensaker at vi i stor grad ikke har kunnet reise i disse to korona-årene.

9 Lokalt og regionalt nedslagsfelt

De foreslåtte over- og underordnede temaene gir gode muligheter for å formidle lokalhistorie, samtidig som temaene kan løftes opp på et nivå som gjør dem interessante utover det rent lokale. Det kan være en hovedregel at alle utstillinger skal ha en lokal forankring, samtidig som de gjøres relevante også for et regionalt publikum. Flere utstillingsrom vil også legge til rette for variasjon i type utstillinger.

10 Museet som nav

Det er mange historiske steder i Ullensaker som fortjener å trekkes fram og formidles. I samarbeid med frivilligheten, driver Ullensaker museum allerede formidling av og på Trandum, Raknehaugen og Furua (beskrevet under), og det er ønskelig å fortsette og videreutvikle dette.

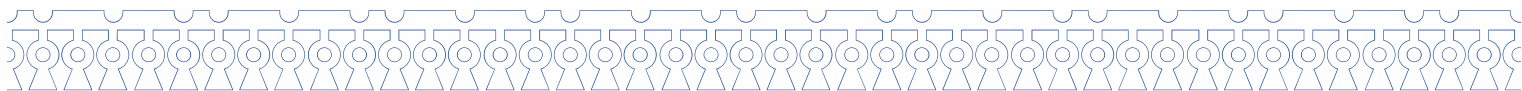

Figur 8 Villavegen i Trandum leir

Det er også mulig at museet kan fungere som et slags nav og ta ansvar for formidling også av andre lokasjoner. Her kan man se for seg at museet tilbyr omvisninger på bestilling, eller koordinerer formidling i samarbeid med frivilligheten. Samtidig har museet begrenset med kapasitet og ressurser, og det må gjøres en vurdering av hvilke steder og kulturminner som skal prioriteres.

10.1 Trandum

I kommunens kulturminnevernplan er det et prioritert tiltak å «formidle anlegg knyttet til 2. verdenskrig, herunder fremheve Trandumskogen som kulturmiljø av nasjonal betydning og særskilt satsningsområde». Ullensaker museum har en etablert praksis med formidling av krigshistorien knyttet til Trandumskogen gjennom Den kulturelle skolesekken, gruppebestillinger og åpne omvisninger flere ganger i året. Museet er også sterkt involvert i flere pågående utviklingsprosjekter i samarbeid med Stiftelsen Trandum og Ullensaker kommune. I tillegg samarbeider museet med Stiftelsen Trandum om å flytte utstillingen «*Skudd i mørket – hva skjedde i Trandumskogen?*» til lokaler i Trandum leir, forutsatt at lokalene blir istandsatt. Det er ønskelig å videreføre museets satsning på formidlingen av Trandumskogen også etter relokalisering.

Figur 9 Minnesmerke i Trandumskogen

10.2 Raknehaugen

Det er et prioritert tiltak i kulturminnevernplanen å «videreutvikle, som et av kommunens fyrtårn innen kulturarv, Raknehaugens potensiale for formidling, opplevelser og verdiskaping (...)». Det er også politisk vedtatt å vurdere potensialet for økt formidling og verdiskaping av Raknehaugen knyttet opp til Ullensaker museum i forbindelse med konseptvalgutredningen. Museet planlegger formidlingsaktiviteter på Raknehaugen sommeren 2022 som markering av 1000-årsjubileumet for Slaget ved Nitja (en del av nasjonaljubileet Norge i 1000 år), og det jobbes for å gjenoppta arrangementet familiedag på Raknehaugen i samarbeid med frivillige lag og foreninger. Satsningen på formidlingstiltak på Raknehaugen i 2022 et godt utgangspunkt å bygge videre på i årene som kommer.

10.3 Romanistua Furua

To av tiltakene i kommunedelplanen for kulturminner er å arbeide for å bruke Furua aktivt i formidling, og å bidra til ivaretagelse av kulturminner knyttet til minoriteter i Ullensaker. Ullensaker Museum driver i dag formidling av romanistua Furua på Gardermoen. Furua er den eneste av bygningene på Sør-Gardermoen som er eid av Ullensaker kommune, og det må utredes hva som skal skje med bygget når museet flytter.

Figur 10 Romanistua Furua (foto; MiA)

11 Økonomi

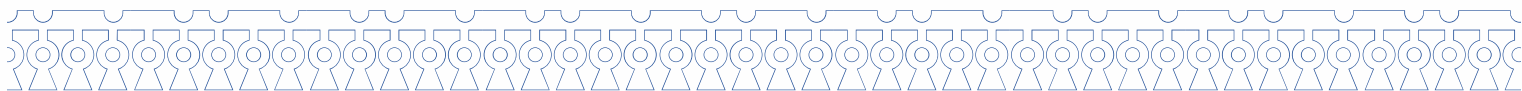
Ullensaker museum finansieres i dag av kommunen, fylkeskommunen og staten i fellesskap. En utvidelse av museet vil ikke automatisk medføre økte tilskudd fra fylkeskommunen eller staten, men det er heller ikke umulig. Investeringsmidler til et nytt museum vil antakelig være lettere å få enn driftsmidler.

Ved relokalisering av museet til mer sentrumsnær plassering, vil det forventes økte kostnader for drift på grunn av dyrere lokaler i Jessheim enn på Gardermoen. Fordi det er et mål med økt tilgjengelighet, som igjen betyr økt åpningstid (for eksempel 300 dager i året), vil det også måtte regnes med flere årsverk og økte kostnader for å drifte museet.

Selv om besøkstallet inkluderer 4-5000 skoleelever på besøk i året, vil det ikke gi noe særlig med inntekter fordi de fleste museum har gratis inngang for elever.

En mer sentral beliggenhet vil sannsynligvis også medføre flere betalende besøkende, som vil gi inntekter i form av inngangsbilletter. Andre mulige inntektskilder er kafe, museumsbutikk eller arrangement i form av foredrag, konserter eller utleie av lokaler utenfor ordinær åpningstid.

Før museet har landet på endelig konsept og plassering, vil det være stor usikkerhet rundt økonomi for museet, inkludert driftsmodell.

12 Publikumsmedvirkning – spørsmål

Ullensaker museum skal være et sted ullaøkninger og andre besøkende har lyst til å komme for å utforske og lære.

Det er allerede gjennomført en spørreundersøkelse blant publikum som har gitt oss mange gode svar på hva et museum bør inneholde, både på tematikk, fasiliteter som sitteplasser og kafe, beliggenhet og åpningstider. Medvirkningsprosessen er i startfasen og nå er vi interessert i hvilke behov vi må løse for å gi en god museumsopplevelse.

I denne omgang ønsker vi innspill som berører deg som publikum: Hvordan kan vi formidle for å holde deg interessert? Hvordan kan man føle tilhørighet via et museum?

Vi ønsker deltakelse fra deg om hvilke behov du har for at du skal besøke museet når det åpnes for publikum igjen.

- Hvilke tema eller utstillinger er interessante for deg slik at du besøker museum?
- Hvordan kan et museum bidra til at du kjenner på tilhørighet til stedet/ området? Hvordan kan museet være med å bygge identiteten til Ullensaker?
- Hva skal til for at et museum kan bli en møteplass og være en del av byutviklingen?
- Hvordan kan et museum leve opp til visjonen om å være *et lekent museum*?
- Hvordan kan historien til Raknehaugen aktualiseres/ formidles i nytt museum?
- Er det andre tematiske overbygninger som kan være aktuelle? Kom gjerne med utfyllende forslag.

12.1 Kontaktinformasjon

Ta gjerne kontakt for mer informasjon, avtale møter eller en uforpliktende samtale om dine meninger og forslag

Frist for innspill: tirsdag 26.april 2022

Kontaktperson: Renate Johansen, prosjektleder Ullensaker kommune

Epost: Renate.johansen@ullensaker.kommune.no

